

BO‘LAJAK PEDAGOG KADRLARDA KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Jamolitdinova Dilnoza Mirhojiddinovna

f.f.d., DSc, QDU professori

Raxmonova Dilobar Usmonovna

Toshkent xalqaro ta’lim universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo‘lajak pedagoglarning kreativ fikrlash qobiliyatini shakllantirish va rivojlantirishning pedagogik asoslari, ta’lim jarayonida kreativ yondashuvlarni joriy etishning ahamiyati hamda metodik vositalar yoritilgan. Shuningdek, innovatsion pedagogik texnologiyalarning kreativ fikrlashga ta’siri tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: kreativ fikrlash, pedagogik jarayon, innovatsion texnologiya, kreativlik, muammo yechish, ijodiy faoliyat.

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimi pedagogik kadrlardan nafaqat nazariy bilim, balki yangicha fikrlash, muammolarga ijodiy yondashish, moslashuvchanlik kabi kompetensiyalarni talab qilmoqda. Ayniqsa, bo‘lajak pedagoglarda kreativ fikrlashni rivojlantirish zamonaviy ta’limning dolzarb vazifalaridan biridir. Kreativ fikrlash – bu mavjud bilimlarga asoslangan holda yangi g‘oyalar yaratish, original yondashuvlar ishlab chiqish va samarali pedagogik faoliyatni amalga oshirish qobiliyatidir.

BO‘LAJAK PEDAGOG KADRLARDA KREATIV FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISH ZARURATI

Bo‘lajak o‘qituvchilar kelajak avlodni tarbiyalaydigan asosiy shaxslar sifatida, ularning kreativ fikrlash qobiliyati jamiyatning innovatsion rivojlanishida muhim o‘rin tutadi. Kreativ fikrlash:

o‘quvchilarda tanqidiy va analitik fikrlashni rag‘batlantiradi;

dars jarayonini qiziqarli va interaktiv qiladi;

muammolarni noan’anaviy usullar bilan hal qilish imkonini beradi.

Shu sababli, oliy pedagogik ta’lim muassasalari o‘z o‘quv dasturlarini kreativ yondashuv asosida shakllantirishi zarur.

KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Kreativ fikrlashni rivojlantirishda quyidagi pedagogik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega:

Faol ta’lim metodlaridan foydalanish: “Aqliy hujum”, “Blits-so‘rov”, “Klaster”, “Sinkveyn” kabi metodlar talabalarni fikrlashga undaydi.

Muammoli ta'lim: Muammoli vaziyatlar yaratish orqali talabalarni izlanishga yo'naltirish mumkin.

Loyiha asosida o'qitish: Talabalarni mustaqil ravishda tadqiqot olib borishga, yechimlar topishga jalb qiladi.

O'yinga asoslangan metodlar: Ijodiy o'yinlar va rolli mashg'ulotlar talabalar kreativligini oshiradi.

Refleksiya va tahlil: Har bir darsdan so'ng tahliliy suhbat va fikr almashish orqali o'z-o'zini baholash qobiliyati rivojlanadi.

KREATIV FIKRLASHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Kreativ fikrlash shaxsning psixologik holati, qiziqishlari, motivatsiyasi va individual intellektual salohiyati bilan uzviy bog'liqdir. Psixologlar kreativlikni quyidagi xususiyatlar orqali tavsiflaydi:

Moslashuvchanlik (flexibility): Shaxs bir muammoni turli burchaklardan ko'rib chiqishga qodir bo'ladi.

Original fikrlar yaratish: Avval hech kim ilgari surmagan g'oyalarni ilgari surish qobiliyati.

Assotsiativ fikrlash: Turli, ba'zida bir-biriga bog'liq bo'lmagan hodisa yoki tushunchalarni birlashtira olish qobiliyati.

Muammoga ijodiy yondashish: Oddiy va stereotipik yechimlar o'rniga noan'anaviy fikrlashni afzal ko'rish.

Kreativ fikrlashni rivojlantirishda muhit va emotsional holat ham muhim rol o'ynaydi. Erkin fikrlash imkonini beruvchi, xatolardan qo'rqqanlikni rag'batlantiruvchi pedagogik muhit — ijodiy fikrlarning erkin yuzaga chiqishiga turtki bo'ladi.

INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Raqamli texnologiyalar, virtual laboratoriyalar, interaktiv platformalar — bularning barchasi kreativ fikrlash uchun samarali vosita bo'la oladi. Masalan:

Padlet, Mentimeter kabi platformalarda fikr almashish;

Simulyatsion dasturlar orqali pedagogik vaziyatlarni modellashtirish;

Multimedia vositalari bilan darsni jonlantirish.

XULOSA

Bo'lajak pedagoglarda kreativ fikrlashni shakllantirish ularning professional tayyorgarligida muhim o'rin tutadi. Ta'lim jarayonida ijodiy yondashuvni kuchaytirish, innovatsion metod va texnologiyalardan foydalanish orqali bu maqsadga erishish mumkin. Har bir pedagogik ta'lim muassasasi ushbu yo'nalishda tizimli yondashuvni shakllantirishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedov N.A. Pedagogik innovatsiyalar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
2. Hasanboeva M.A. Ta’limda zamonaviy texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. Karimova N.O. Ijodiy fikrlashni shakllantirish metodikasi. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2019.
4. Abduqodirov A.A. Pedagogik mahorat va kreativlik. – Toshkent: Iste’dod, 2020.
5. Yuldasheva D.A. "Kreativ fikrlash – zamonaviy pedagogning asosiy kompetensiyasi", Ilm-fan va innovatsiyalar, 2022, №4 (37), 45–48-betlar.
6. Qodirova G. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Buxoro: BDU nashriyoti, 2021.
7. Torrance, E.P. Creativity: A Psychological Perspective. – Norwood: Ablex Publishing, 1995.
8. Guilford, J.P. "Creativity", American Psychologist, 1950, Vol. 5, 444–454.
9. Runco, M.A. Creativity: Theories and Themes. – Elsevier Academic Press, 2007.
10. Anderson, L.W., Krathwohl, D.R. A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing. – New York: Longman, 2001.
11. Shavkatovna, A. M. (2023, November). BOSHLANG'ICH SINFLARDA ERTAKLARNING TURLARI BILAN ISHLASH. In *Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences* (Vol. 2, No. 12, pp. 34-39).
12. Shavkatovna, A. M. (2023, November). BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA KITOBXONLIK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHDA ERTAKLARNING TUTGAN O'RNI. In *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities* (Vol. 2, No. 12, pp. 158-162).
13. Shavkatovna, A. M. (2023, November). BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINI ERTAK JANRI BILAN TANISHTIRISH. In *Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences* (Vol. 2, No. 12, pp. 29-33).
14. Shavkatovna, A. M. (2023). UNUSUAL COMPOUNDS AS A FACTOR INCREASING THE LINGUOPOETIC VALUE OF THE LITERARY TEXT. *JournalNX-A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal*, 9(5), 311-315.
15. Shavkatovna, A. M. (2023). Unusual Compounds: Oxymoron and Occasionalism. *Open Access Repository*, 9(7), 148-150.
16. Shavkatovna, A. M. (2023, November). OKSYUMORON–BADIY, LINGVOPOETIK VOSITA. In *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities* (Vol. 2, No. 12, pp. 153-157).